KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 32.903/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 18 januari 2002 door de Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu verzocht haar van advies te dienen over een voorontwerp van wet "tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen", heeft op 28 mei 2002 het volgende advies gegeven :

ROYAUME DE BELGIQUE

AVIS 32.903/3

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ETAT

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, troisième chambre, saisi par la Ministre de la Protection de la Consommation, de la Santé publique et de l'Environnement, le 18 janvier 2002, d'une demande d'avis sur un avant-projet de loi "modifiant l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice des professions des soins de santé", a donné le 28 mai 2002 l'avis suivant :

STREKKING VAN HET ONTWERP

1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe in het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen een hoofdstuk in te voegen dat handelt over de uitoefening van de klinische psychologie.

Volgens het ontwerp zou de uitoefening van de klinische psychologie voortaan voorbehouden worden aan de houders van een erkenning verleend door de minister tot wiens bevoegdheid de volksgezondheid behoort; de nieuwe regel zou evenwel geen afbreuk doen aan de bevoegdheid inzake klinische psychologie van de beoefenaars van de geneeskunde (ontworpen artikel 21octiesdecies, § 1, van het koninklijk besluit nr. 78).

De erkenning zou slechts toegekend kunnen worden aan de houders van een universitair diploma in het domein van de psychologie, in het kader van een voltijds onderwijs dat ten minste vijf studiejaren omvat (ontworpen artikel 21octiesdecies, § 2, van het koninklijk besluit nr. 78).

De klinische psychologen zouden de klinische psychologie slechts autonoom kunnen beoefenen, voorzover het gaat om handelingen in verband met "psychische problemen"; daarbij moeten zij de patiënt in voorkomend geval verwijzen naar een arts, "om het bestaan of het ontwikkelen van een pathologische toestand te laten vaststellen of uitsluiten". Handelingen in verband met "psychische stoornissen" kunnen de klinische psychologen slechts stellen "in samenwerking met een arts" (ontworpen artikel 21octiesdecies, § 4, van het koninklijk besluit nr. 78).

Er zou een Nationale Raad voor de klinische psychologie worden ingesteld, met adviserende bevoegdheid (ontworpen artikel 21noviesdecies van het koninklijk besluit nr. 78).

2. Ten gevolge van de invoeging van die bepalingen in het koninklijk besluit nr. 78 zouden andere bepalingen gewijzigd worden. Die wijzigingen strekken ertoe op de beoefenaars van de klinische psychologie een aantal bepalingen van toepassing te maken die thans gelden voor andere in het koninklijk besluit nr. 78 geregelde gezondheidszorgberoepen (visum van het diploma door de geneeskundige commissie, continuïteit van de verzorging, instellen van wachtdiensten, verbod om de uitoefening te verhinderen of te belemmeren, verbod om reglementaire beperkingen op te leggen bij en overeenkomsten te sluiten inzake de keuze van de aan te wenden middelen, overdracht van dossier, recht op honoraria of bezoldigingen, personeel, lokalen en materieel ter beschikking gesteld door een derde, verbod van verdeling van honoraria, verbod van naamlening ten behoeve van een derde, bepalingen inzake de bijzondere beroepstitels en bijzondere beroepsbekwaamheden, eindeloopbaan, evaluatie, structuur en organisatie van de praktijk, organen, strafbepalingen en algemene bepalingen).

3. Ten slotte bevat het ontwerp een overgangsbepaling ten voordele van degenen die op het ogenblik van de inwerkingtreding van de ontworpen wet houder zijn van een universitair diploma in het domein van de psychologie, dat een opleiding bekroont, die in het kader van het voltijds onderwijs vier (niet vijf) studiejaren omvat. Die personen zouden erkend worden, indien zij zich binnen een termijn van één jaar, te rekenen vanaf de inwerkingtreding van een te nemen uitvoeringsbesluit, bij de minister aanmelden (artikel 34 van het ontwerp).

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

4. In het ontworpen artikel 21octiesdecies, § 4, wordt een onderscheid gemaakt tussen handelingen die verband houden met "psychische problemen" (§ 4, 1˚) en handelingen die verband houden met "psychische stoornissen" (§ 4, 2˚). Bij het ontworpen artikel 21octiesdecies, § 5, wordt aan de Koning de bevoegdheid verleend om die handelingen te bepalen.

Het laat zich aanzien dat bij de afbakening van de twee soorten handelingen de belangen van de artsen en van de klinische psychologen tegenover elkaar zullen komen te staan. Het verdient dan ook aanbeveling dat de wetgever de criteria zou bepalen op grond waarvan de twee soorten handelingen onderscheiden moeten worden. Noch het ontwerp, noch de memorie van toelichting bevat daarover thans enige aanwijzing.

Artikel 4

5. Het ontworpen artikel 21noviesdecies voorziet in de oprichting van een Nationale Raad voor de klinische psychologie. Volgens paragraaf 1 zou die opgericht worden "binnen" de diensten van de regering.

Gelet op de samenstelling en de bevoegdheid van de Raad, zou die beter opgericht worden "bij" de betrokken diensten. Men schrijve dan : "Bij de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid Voedselketen en Leefmilieu wordt ...".

Artikel 34

6. Het ontworpen artikel 54quinquies voorziet in een overgangsregeling ten gunste van bepaalde houders van een universitair diploma in (het domein van) de psychologie.

De aandacht moet erop gevestigd worden dat artikel 14 van de wet van 8 november 1993 tot bescherming van de titel van psycholoog bepaalt dat, bij wege van overgangsmaatregel, een aantal personen die een diploma in de psychologie behaald hebben in het hoger onderwijs buiten de universiteit, onder bepaalde voorwaarden gemachtigd zijn de titel van psycholoog te dragen. Die personen zouden ten gevolge van de ontworpen wet niet meer gerechtigd zijn de klinische psychologie, zijnde een van de sectoren van de psychologie, uit te oefenen.

Op dit punt zou een probleem kunnen rijzen in verband met het zorgvuldigheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel. Aan de stellers van het ontwerp wordt gesuggereerd om deze kwestie te bekijken, o.m. in het licht van de voornoemde

beginselen. Zo zij menen dat de overgangsregeling geen uitbreiding behoeft, zouden zij in de memorie van toelichting best de elementen geven ter verantwoording van die opvatting.

Nieuw in te voegen artikelen

7. In artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78 wordt, i.v.m. het verbod om handelingen van een paramedisch beroep uit te oefenen, een uitzondering gemaakt ten gunste van de beoefenaars van bepaalde gezondheidszorgberoepen.

Gevraagd of de uitzondering niet uitgebreid moet worden tot de klinische psychologen, heeft de gemachtigde ambtenaar verklaard dat dit inderdaad wenselijk is.

Het ontwerp moet dan ook aangevuld worden met een artikel waarbij in artikel 24 van het koninklijk besluit nr. 78 een verwijzing naar artikel 21octiesdecies wordt ingevoegd.

8. In artikel 38, § 1, 1˚, van het koninklijk besluit nr. 78 wordt voorzien in de bestraffing van bepaalde handelingen, gesteld door personen die niet voldoen aan de wettelijke voorwaarden. Het ontwerp voorziet niet in een uitbreiding van het toepassingsgebied van die bepaling tot de handelingen die behoren tot de uitoefening van de klinische psychologie.

Gevraagd of artikel 38 van het koninklijk besluit nr. 78 niet aangevuld moet worden, heeft de gemachtigde ambtenaar verklaard dat dit uitdrukkelijk niet de bedoeling is. Met het ontwerp wordt een eerste stap gezet in de richting van de erkenning van de psycho-sociale gezondheidszorgberoepen. Het komt de stellers van het ontwerp niet opportuun voor om nu reeds het stellen van bepaalde handelingen strafbaar te stellen, als er nog geen duidelijk antwoord is op de vraag in hoeverre andere personen dan de klinische psychologen die handelingen in de toekomst misschien ook zullen mogen stellen. In bijkomende strafbepalingen zou dus pas voorzien worden zodra alle psycho-sociale gezondheidszorgberoepen geregeld zijn.

WETGEVINGSTECHNISCHE OPMERKINGEN

9. Het opschrift van het ontwerp zou nuttig aangevuld kunnen worden met de woorden "met het oog op de regeling van de uitoefening van de klinische psychologie" (1).

10. In het opschrift van hoofdstuk I dient het koninklijk besluit nr. 78 met zijn datum en zijn opschrift te worden vermeld.

11. In de opsomming van de wijzigende wetten en besluiten, in de inleidende zin van artikel 2 van het ontwerp, dienen de volgende wijzigingen te worden aangebracht :

- de datum van 22 augustus 1991 dient vervangen te worden door 28 augustus 1991;

- in de Nederlandse tekst dienen de data 3 juni 1983 en 30 mei 1999 vervangen te worden door respectievelijk 8 juni 1983 en 13 mei 1999;

- aan het einde van de opsomming moeten de woorden "en de Gezondheidswet van 10 augustus 2001" worden vervangen door "en de wetten van 2 januari 2001 en 10 augustus 2001".

12. Om duidelijk te maken dat de ontworpen artikelen 21octiesdecies en 21noviesdecies deel uitmaken van het ontworpen hoofdstuk Iquater, zouden de artikelen 2 tot 4 van het ontwerp best omgevormd worden tot één artikel.

---

(1) Naar het voorbeeld van de wet van 6 april 1995 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies, met het oog op de regeling van de uitoefening van de kinesitherapie.

.../...

De structuur van dat artikel zou dan moeten zijn als volgt :

"Art. 2. In het koninklijk besluit nr. 78 ..., gewijzigd bij ..., wordt een hoofdstuk Iquater ingevoegd, met als opschrift «De uitoefening van de klinische psychologie», bevattende de artikelen 21octiesdecies en 21noviesdecies, luidend als volgt :

«Art. 21octiesdecies. ...

Art. 21noviesdecies. ...».".

De volgende artikelen van het ontwerp dienen dan uiteraard vernummerd te worden.

13. In de Nederlandse tekst van het ontworpen artikel 21noviesdecies, § 5 (artikel 4 van het ontwerp), dient de afkorting "KB" vervangen te worden door "koninklijk besluit".

14. Zoals in artikel 2, dient ook in de inleidende zin van de artikelen 5 en volgende van het ontwerp telkens melding gemaakt te worden van de wetten die het te wijzigen artikel van dat koninklijk besluit nr. 78 in het verleden gewijzigd hebben.

15. In de vigerende tekst van artikel 8, § 1, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 78 wordt niet verwezen naar artikel 4 van dat besluit. In de Nederlandse tekst van artikel 6 van het ontwerp moet dus bepaald worden dat de woorden "de in de artikelen 2, 3 en 21bis bedoelde beoefenaars" vervangen worden door de woorden "de in de artikelen 2, 3, 21bis en 21octiesdecies bedoelde beoefenaars".

16. Artikel 7 van het ontwerp zou gestructureerd moeten worden als volgt :

"Art. .... In artikel 9, § 1, eerste lid, van hetzelfde koninklijk besluit, gewijzigd bij ..., worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in de eerste volzin worden ... (verder zoals in het ontwerp) ;

2° in de tweede volzin worden ... (verder zoals in het ontwerp)".

17. In artikel 13 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 17, eerste lid, ...".

18. In de Nederlandse tekst van artikel 14 van het ontwerp schrijve men telkens "in de artikelen" in plaats van "bij de artikelen".

19. In artikel 15 van het ontwerp schrijve men : "worden de woorden «in de artikelen 2, 3, 4 en 21bis» vervangen door de woorden «in de artikelen 2, 3, 4, 21bis en 21octiesdecies»".

20. In de Nederlandse tekst van artikel 17 van het ontwerp schrijve men : "worden de woorden «artikelen 2, ...» vervangen door de woorden «de artikelen 2, ...»".

21. In artikel 20 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 35duodecies, eerste lid, van ...".

22. Artikel 21 van het ontwerp zou gestructureerd moeten worden als volgt :

"Art. .... In artikel 35terdecies van hetzelfde koninklijk besluit, ingevoegd bij ... en gewijzigd bij ..., worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in 1° worden ... (verder zoals in het ontwerp) ;

2° in 3° worden ... (verder zoals in het ontwerp)".

23. Het verdient aanbeveling om in artikel 23, 3° en 4°, van het ontwerp de betrokken gezondheidszorgberoepen telkens op te sommen in de volgorde waarin ze in het koninklijk besluit nr. 78 behandeld worden, met name eerst de verpleegkunde (artikel 21quater), dan de klinische psychologie (ontworpen artikel 21octiesdecies) en ten slotte de paramedische beroepen (artikel 22).

Om dezelfde reden dient in artikel 23, 3°, bepaald te worden dat de woorden "de verpleegkunde en de paramedische beroepen" vervangen worden door de woorden "de verpleegkunde, de klinische psychologie en de paramedische beroepen".

In de Nederlandse tekst van artikel 23, 4°, dient de vervangende tekst voor artikel 37, § 1, 2°, c), 2, van het koninklijk besluit nr. 78 bovendien aan te vangen met het woord "van". Men schrijve dus, in fine : "van de verpleegkunde, van de klinische psychologie of van een paramedisch beroep".

24. In artikel 24, 1°, van het ontwerp dienen de woorden "tweede lid" geschrapt te worden.

In artikel 24, 3°, dienen de bedragen in frank omgezet te worden in bedragen in euro. Rekening houdend met de aanpassing van de opdeciemen op de strafrechtelijke geldboeten, bij artikel 2 van de wet van 26 juni 2000 betreffende de invoering van de euro in de wetgeving die betrekking heeft op aangelegenheden als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, volstaat het de woorden "zesentwintig frank tot vijfhonderd frank" te vervangen door "zesentwintig euro tot vijfhonderd euro".

25. Artikel 25 van het ontwerp voorziet in de invoeging van een artikel 40bis in het koninklijk besluit nr. 78, en in de vernummering van het vigerende artikel 40bis tot artikel 40ter.

De vernummering van een bestaand artikel moet zoveel mogelijk vermeden worden. Te dezen kan het vigerende artikel 40bis ongewijzigd blijven, en volstaat het de ontworpen bepaling te redigeren als een artikel 38quinquies.

Wat betreft het bedrag van de geldboete bedoeld in de ontworpen bepaling ("van 4,96 Euro tot 24,79 Euro"), vraagt de Raad van State zich af of de stellers van het ontwerp wel rekening gehouden hebben met de wijziging van de opdeciemen bij de voornoemde wet van 26 juni 2000 (zie hiervóór, opmerking 24). Allicht bedoelen zij een geldboete "van 200 euro tot 1000 euro".

26. In artikel 28 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 45ter, § 1, ...".

27. Artikel 29 van het ontwerp beoogt de invoeging in het koninklijk besluit nr. 78 van een artikel 47bis. Volgens dat laatste artikel is voor de uitvoering van het ontworpen artikel 21octiesdecies, §§ 2 en 5, het advies van de Nationale Raad voor de klinische psychologie en van de Hoge Raad voor geneesheren-specialisten en huisartsen vereist.

Die bepaling strookt niet helemaal met artikel 21octiesdecies, § 2, waarin enkel sprake is van het advies van de Nationale Raad voor de klinische psychologie. In artikel 21octiesdecies, § 5, is daarentegen sprake van het advies van de twee voornoemde raden.

De stellers van het ontwerp dienen de genoemde bepalingen op elkaar af te stemmen. Bovendien moeten overlappingen vermeden worden. Het beste lijkt dan ook te zijn om in artikel 21octiesdecies, §§ 2 en 5, geen melding te maken van de adviesverplichting.

28. In artikel 30 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 49, eerste lid, ...".

29. In artikel 31 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 49bis, § 1, van ...".

30. In artikel 33 van het ontwerp schrijve men : "In artikel 50, § 1, tweede lid, ...".

31. In het bij artikel 34 ontworpen artikel 54quinquies, § 2, eerste en tweede lid, en § 3, tweede lid, moet telkens de vermelding "of § 2" geschrapt worden.

32. De formules in verband met de afkondiging en de bekendmaking van de ontworpen wet en in verband met het aanbrengen van het zegel zijn voorbarig.

PORTEE DU PROJET

1. L'avant-projet de loi soumis pour avis vise à insérer un chapitre traitant de l'exercice de la psychologie clinique dans l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice des professions des soins de santé.

Selon le projet, l'exercice de la psychologie clinique serait désormais réservé aux titulaires d'un agrément délivré par le ministre qui a la santé publique dans ses attributions; la nouvelle règle n'affecterait toutefois pas la compétence des praticiens de l'art médical en ce qui concerne la psychologie clinique (article 21octiesdecies, § 1er, en projet, de l'arrêté royal n° 78).

L'agrément ne pourrait être accordé qu'aux titulaires d'un diplôme d'enseignement universitaire dans le domaine de la psychologie, dans le cadre d'un enseignement de plein exercice qui compte au moins cinq années d'étude (article 21octiesdecies, § 2, en projet, de l'arrêté royal n° 78).

Les psychologues cliniciens ne pourraient exercer la psychologie clinique de manière autonome que pour autant qu'il s'agisse d'actes liés à des "problèmes psychiques"; le cas échéant, ils doivent renvoyer le patient chez un médecin "pour faire constater ou exclure l'existence ou la survenue d'un état pathologique". Les psychologues cliniciens ne peuvent poser des actes portant sur des "troubles psychiques" qu' "en collaboration avec un médecin" (article 21octiesdecies, § 4, en projet, de l'arrêté royal n° 78).

Il serait instauré un Conseil national de la psychologie clinique, doté d'une compétence consultative (article 21noviesdecies en projet de l'arrêté royal n° 78).

2. L'insertion de ces dispositions dans l'arrêté royal n° 78 emporterait la modification d'autres dispositions. Ces modifications visent à rendre applicables aux praticiens de la psychologie clinique un certain nombre de dispositions actuellement en vigueur pour d'autres professions des soins de santé régies par l'arrêté royal n° 78 (visa du diplôme par la commission médicale, continuité des soins, institution de services de garde, interdiction d'empêcher ou d'entraver l'exercice de la profession, interdiction d'infliger des limitations réglementaires dans le choix des moyens à mettre en oeuvre et de conclure des conventions relatives à ce choix, transmission du dossier, droit à percevoir des honoraires

.../...

ou rémunérations, personnel, locaux et matériel mis à disposition par un tiers, interdiction de partager les honoraires, interdiction de prêter son nom à l'usage d'un tiers, dispositions relatives aux titres professionnels particuliers et aux qualifications professionnelles particulières, fin de carrière, évaluation, structure et organisation de la pratique, organes, dispositions pénales et dispositions générales).

3. Enfin, le projet comporte une disposition transitoire relative aux personnes qui, à la date d'entrée en vigueur de la loi en projet, sont titulaires d'un diplôme d'enseignement universitaire dans le domaine de la psychologie sanctionnant une formation qui, dans le cadre d'un enseignement de plein exercice, compte quatre (non cinq) années d'étude. Ces personnes seront agréées si elles se présentent auprès du ministre dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur d'un arrêté d'exécution à prendre (article 34 du projet).

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

4. L'article 21octiesdecies, § 4, en projet, fait une distinction entre les actes portant sur des "problèmes psychiques" (§ 4, 1°) et les actes relatifs à des "troubles psychiques" (§ 4, 2°). L'article 21octiesdecies, § 5, en projet, confie au Roi le pouvoir de définir ces actes.

Il semble que la délimitation des deux types d'actes entraînera un conflit d'intérêts entre les médecins et les psychologues cliniciens. Il est dès lors recommandé que le législateur détermine les critères en fonction desquels il y a lieu de distinguer les deux types d'actes. Ni le projet ni l'exposé des motifs ne contiennent actuellement de précision à ce sujet.

Article 4

5. L'article 21noviesdecies en projet prévoit la création d'un Conseil national de la psychologie clinique. Selon le paragraphe 1er, il serait institué "au sein" des services du gouvernement.

Vu la composition et la compétence du Conseil, mieux vaudrait l'instituer "auprès" des services concernés. On écrira dès lors : "... institué, auprès du Service public fédéral Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement, un ...".

Article 34

6. L'article 54quinquies en projet prévoit un régime transitoire en faveur de certains titulaires d'un diplôme d'enseignement universitaire en psychologie.

Il y a lieu de souligner que l'article 14 de la loi du 8 novembre 1993 protégeant le titre de psychologue dispose que, à titre de mesure transitoire, certaines personnes qui ont obtenu un diplôme en psychologie dans un enseignement supérieur non universitaire sont autorisées à porter le titre de psychologue dans certaines conditions. En vertu de la loi en projet, ces personnes ne seraient plus autorisées à exercer la psychologie clinique, qui est un des secteurs de la psychologie.

Cela pourrait poser un problème au niveau des principes de prudence et de proportionnalité. Il est dès lors suggéré aux auteurs du projet d'examiner cette question, au regard notamment des principes précités. S'ils estiment que le régime transitoire ne doit pas être étendu, il vaudrait mieux qu'ils indiquent dans l'exposé des motifs les éléments qui justifient ce point de vue.

Nouveaux articles à insérer

7. En ce qui concerne l'interdiction d'accomplir les actes d'une profession paramédicale, l'article 24 de l'arrêté royal n° 78 fait une exception en faveur des praticiens de certaines professions des soins de santé.

Interrogé sur le point de savoir si l'exception ne doit pas être étendue aux psychologues cliniciens, le fonctionnaire délégué a déclaré que cette extension est effectivement souhaitable.

Il faut dès lors compléter le projet par un article insérant une référence à l'article 21octiesdecies dans l'article 24 de l'arrêté royal n° 78.

8. L'article 38, § 1er, 1°, de l'arrêté royal n° 78 précise les sanctions infligées pour certains actes posés par des personnes qui ne satisfont pas aux conditions légales. Le projet ne prévoit pas d'extension du champ d'application de cette disposition aux actes qui relèvent de l'exercice de la psychologie clinique.

Interrogé sur le point de savoir s'il n'y a pas lieu de compléter l'article 38 de l'arrêté royal n° 78, le fonctionnaire délégué a déclaré que telle n'est expressément pas l'intention. Le projet constitue un premier pas vers l'agrément des professions psychosociales des soins de santé. Il ne paraît pas opportun aux auteurs du projet de sanctionner dès à présent l'accomplissement de certains actes, tant qu'aucune réponse claire n'est apportée à la question de savoir dans quelle mesure des personnes autres que les psychologues cliniciens pourront également être autorisées à poser ces actes dans le futur. Des dispositions pénales supplémentaires ne seront donc prévues que lorsque toutes les professions psychosociales des soins de santé auront été réglementées.

OBSERVATIONS DE LEGISTIQUE

9. L'intitulé du projet pourrait être complété utilement par les mots "en vue de la réglementation de l'exercice de la psychologie clinique" (1).

(1) Sur le modèle de la loi du 6 avril 1995 modifiant l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice de l'art de guérir, de l'art infirmier, des professions paramédicales et aux commissions médicales, en vue de la réglementation de l'exercice de la kinésithérapie.

10. Dans l'intitulé du chapitre Ier, il y a lieu de mentionner l'arrêté royal n° 78 avec sa date et son intitulé.

11. Dans l'énumération des lois et arrêtés modificatifs, il y a lieu d'apporter les modifications suivantes dans la phrase liminaire de l'article 2 du projet :

- la date du 22 août 1991 doit être remplacée par celle du 28 août 1991;

- dans le texte néerlandais, les dates "3 juni 1983" et "30 mei 1999" doivent être remplacées respectivement par "8 juni 1983" et "13 mei 1999";

- à la fin de l'énumération, il faut remplacer les mots "et la loi sur la Santé du 10 août 2001" par "et les lois des 2 janvier 2001 et 10 août 2001".

12. Afin d'indiquer clairement que les articles 21octiesdecies et 21noviesdecies en projet font partie du chapitre Ierquater en projet, il serait préférable de regrouper les articles 2 à 4 du projet en un seul article.

Cet article devrait dès lors être structuré comme suit :

"Art. 2. Un chapitre Ierquater, intitulé «Exercice de la psychologie clinique», comportant les articles 21octiesdecies et 21noviesdecies et rédigé comme suit, est inséré dans l'arrêté royal n° 78 ..., modifié par ... :

«Art. 21octiesdecies. ...

Art. 21noviesdecies. ...».".

Dès lors, il faudra bien entendu modifier la numérotation des articles suivants du projet.

13. Dans le texte néerlandais de l'article 21noviesdecies, § 5, en projet (article 4 du projet), il y a lieu de remplacer l'abréviation "KB" par "koninklijk besluit".

14. A l'instar de l'article 2, il faut également mentionner dans la phrase liminaire de chacun des articles 5 et suivants du projet les lois qui ont modifié dans le passé l'article de l'arrêté royal n° 78 que l'on entend modifier.

15. Le texte en vigueur de l'article 8, § 1er, alinéa 1er, de l'arrêté royal n° 78 ne fait pas référence à l'article 4 de cet arrêté. Dans le texte néerlandais de l'article 6 du projet, il y a donc lieu de préciser que les mots "de in de artikelen 2, 3 en 21bis bedoelde beoefenaars" sont remplacés par les mots "de in de artikelen 2, 3, 21bis en 21octiesdecies bedoelde beoefenaars".

16. Il y aurait lieu de structurer l'article 7 du projet comme suit :

"Art. .... A l'article 9, § 1er, alinéa 1er, du même arrêté royal, modifié par ..., sont apportées les modifications suivantes :

1° dans la première phrase, les mots ... (la suite comme dans le projet);

2° dans la deuxième phrase, les mots ... (la suite comme dans le projet)".

17. Dans l'article 13 du projet, on écrira : "A l'article 17, alinéa 1er, ...".

18. Dans le texte néerlandais de l'article 14 du projet, on écrira chaque fois "in de artikelen" au lieu de "bij de artikelen".

19. A l'article 15 du projet, il conviendrait d'écrire : "les mots «aux articles 2, 3, 4 et 21bis» sont remplacés par les mots «aux articles 2, 3, 4, 21bis et 21octiesdecies»".

20. Dans le texte néerlandais de l'article 17 du projet, on écrira : "worden de woorden «artikelen 2, ...» vervangen door de woorden «de artikelen 2, ...»".

21. A l'article 20 du projet, il conviendrait d'écrire : "A l'article 35duodecies, alinéa 1er, du ...".

22. L'article 21 du projet devrait être structuré comme suit :

"Art. .... A l'article 35terdecies du même arrêté royal, inséré par ... et modifié par ..., sont apportées les modifications suivantes :

1° au 1°, les mots ... (la suite comme dans le projet);

2° au 3°, les mots ... (la suite comme dans le projet)".

23. Au 3° et au 4° de l'article 23 du projet, il est recommandé d'énumérer les professions des soins de santé concernées dans l'ordre dans lequel elles figurent dans l'arrêté royal n° 78, à savoir d'abord l'art infirmier (article 21quater), ensuite la psychologie clinique (article 21octiesdecies en projet) et enfin les professions paramédicales (article 22).

Pour la même raison, il y a lieu d'écrire, à l'article 23, 3°, que les mots "l'art infirmier et les professions paramédicales" sont remplacés par les mots "l'art infirmier, la psychologie clinique et les professions paramédicales".

Dans le texte néerlandais de l'article 23, 4°, le texte appelé à remplacer l'article 37, § 1er, 2°, c), 2, de l'arrêté royal n° 78 doit en outre commencer par le mot "van". On écrira donc à la fin : "van de verpleegkunde, van de klinische psychologie of van een paramedisch beroep".

24. A l'article 24, 1°, du projet, il faut supprimer les mots "alinéa 2".

A l'article 24, 3°, les montants exprimés en francs doivent être convertis en euros. Compte tenu de l'adaptation des décimes additionnels sur les amendes pénales prévue à l'article 2 de la loi du 26 juin 2000 relative à l'introduction de l'euro dans la législation concernant les matières visées à l'article 78 de la Constitution, il suffit de remplacer les mots "vingt-six francs à cinq cents francs" par "vingt-six euros à cinq-cents euros".

25. L'article 25 du projet insère un article 40bis dans l'arrêté royal n° 78 et modifie la numérotation de l'article 40bis en vigueur en article 40ter.

Il faut éviter autant que possible de modifier la numérotation d'un article existant. En l'espèce, l'article 40bis en vigueur peut être conservé tel quel et il suffit de faire de la disposition en projet un article 38quinquies.

En ce qui concerne le montant de l'amende visée par la disposition en projet ("de 4,96 Euro (lire : euros) à 24,79 Euro (lire : euros)"), le Conseil d'Etat se demande si les auteurs du projet ont effectivement tenu compte de la modification des décimes additionnels opérée par la loi précitée du 26 juin 2000 (voir l'observation 24 ci-dessus). Ils visent probablement une amende de "200 euros à 1000 euros".

26. A l'article 28 du projet, on écrira : "A l'article 45ter, § 1er, ...".

27. L'article 29 du projet vise à insérer un article 47bis dans l'arrêté royal n° 78. Selon ce dernier article, l'avis du Conseil national de la psychologie clinique et du Conseil supérieur des médecins spécialistes et des médecins généralistes est requis pour la mise en oeuvre de l'article 21octiesdecies, §§ 2 et 5, en projet.

Cette disposition n'est pas tout à fait conforme à l'article 21octiesdecies, § 2, qui ne fait état que de l'avis du Conseil national de la psychologie clinique. En revanche, l'article 21octiesdecies, § 5, fait mention de l'avis des deux conseils précités.

Les auteurs du projet doivent faire concorder les dispositions visées. En outre, il faut éviter les doubles emplois. Il semble donc préférable de ne pas mentionner l'obligation de consultation dans l'article 21octiesdecies, §§ 2 et 5.

28. A l'article 30 du projet, il conviendrait d'écrire : "A l'article 49, alinéa 1er, ...".

29. A l'article 31 du projet, on écrira : "A l'article 49bis, § 1er, du ...".

30. A l'article 33 du projet, on écrira : "A l'article 50, § 1er, alinéa 2, ...".

31. A l'article 54quinquies, § 2, alinéas 1er et 2, et § 3, alinéa 2, en projet (article 34 du projet), il y a lieu de supprimer chaque occurrence de "ou au § 2".

32. Les formules relatives à la promulgation et à la publication de la loi en projet et relative à l'apposition du scellé sont prématurées.

De kamer was samengesteld uit

de Heren Messieurs	W. DEROOVER,	eerste voorzitter, premier président,
	P. LEMMENS, J. SMETS,	staatsraden, conseillers d'Etat,
	H. COUSY, A. SPRUYT,	assessoren van de afdeling wetgeving, assesseurs de la section de législation,
Mevrouw Madame	A.-M. GOOSSENS,	toegevoegd griffier, greffier assumé.

La chambre était composée de

De overeenstemming tussen de Nederlandse en de Franse tekst werd nagezien onder toezicht van de H. P. LEMMENS.

Het verslag werd uitgebracht door de H. B. WEEKERS, adjunct-auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld door Mevr. M.-C. CEULE, eerste referendaris-afdelingshoofd.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. P. LEMMENS.

Le rapport a été présenté par M. B. WEEKERS, auditeur adjoint. La note du Bureau de coordination a été rédigée par Mme M.-C. CEULE, premier référendaire chef de section.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER,

A.-M. GOOSSENS

DE EERSTE VOORZITTER - LE PREMIER PRÉSIDENT,

W. DEROOVER